

جنسیت و خشونت

عباس محمدی اصل



نشر گل آدب

تأسیس ۱۳۷۷

فهرست

۹ سخنی با خواننده
۱۳ پیش‌گفتار
۱۷ مقدمه
۲۳ تعریف خشونت
۲۷ چهارچوب نظری خشونت
۳۱ روان‌شناسی خشونت جنسی
۳۵ جامعه‌شناسی خشونت جنسی
۴۱ پر خاشگری جنسی
۴۵ خشونت جنسی و جامعه مدنی
۴۹ خشونت اجتماعی علیه دختران
۵۵ خشونت جنسی و زنان قربانی
۶۱ خشونت جنسی و پایگاه اجتماعی
۶۹ خشونت جنسی در فضای مجازی
۷۷ خشونت جنسی و بازدارندگی
۸۱ دانشجویان و خشونت جنسی
۸۷ خشونت از نوع نزدیک
۹۵ خشونت جنسی و بی‌نظمی اجتماعی

۹۹ بازتولید خشونت جنسی
۱۰۷ خشونت جنسی و عدالت اجتماعی
۱۱۱ خشونت جنسی و حمایت قانونی
۱۱۵ خشونت جنسی و بهزیستی اجتماعی
۱۲۱ خشونت جنسی و فرهنگ
۱۲۷ ابعاد اجتماعی خشونت جنسی
۱۳۵ خشونت جنسی و گرایش به آن
۱۴۱ خشونت جنسی و جریان زندگی
۱۴۷ خشونت جنسی و بارداری
۱۵۱ خشونت جنسی و ختنه دختران و زنان
۱۵۵ تعرض جنسی
۱۵۹ منع خشونت جنسی
۱۶۳ موخره
۱۷۳ منابع

تعریف خشونت

تاریخ فرهنگ بشر با خشونت عجین است و گویا این پدیده بر آرامش اجتماعی تقدم دارد. آغاز پیشاتاریخ با صلح توأم نبوده و بلکه مشحون از آدمخواری و قتل و غارت می‌نماید. در واقع هیچ سازمان اجتماعی و شیوه تولید و محل استقرار طبیعی جز به وساطت مدیریت خردمندانه و عاشقانه زنان در دوره پیشاتاریخ روی صلح و آرامش را به خود ندیده است. آغاز تاریخ با مظاهری چون اسب و آهن همچنان از تکوین تسلیحاتی خیر می‌داد که نوید مرگ را با توانی دوربرد تکمیل می‌کردند. جلوه‌های خشونت در طول تاریخ تنوع جست و لذا علل و وضعیات مؤثر بر آن نیز گوناگون گردید. در مجموع خشونت تاریخی در غیاب برابر سالاری جنسی با بخل طبیعت و خست اقلیم هم بالا گرفت و استمرار یافت.

در فجر تاریخ، فلسفه و الهیات از قدرت برای بسط حقیقت و خیر در سرکوب کذب و شریاری جستند و در این مبادی، کاربرد خشونت را مجاز شمردند. با این حال طلب صلح و آرامش از عقل و آسمان گویای

آرزویی سرکوفته می‌نمود که جز با جنگ برای تحققش، چاره‌ای نمی‌یافت و همین سلطه‌طلبی را در علم و تکنولوژی به ودیعت می‌نهاد و آنها را به سوی جزم‌اندیشی و نظامی‌گری می‌کشانید. جادویی که سلطه بر واقعیت را به عهده علم و تکنولوژی نهاده بود؛ رفته‌رفته از طریق جادوی رسانه‌ها به تعمیم روحیه قدرت‌طلبی به واسطه جنگ سرد و توهم توطئه با دشمن مفروض گرایید. این تاریخ خشونت همان تاریخی است که با رودررویی و جنگ طبقات علیه هم تداعی می‌شود و به سرکوب و انقلاب و خیال‌پردازی در باب فردایی بی‌تعارض می‌انجامد. مدارا طلبی برآمده از تکثرگرایی، جداسازی دانش و ارزش و تفکیک دین و دولت نیز از دیگر جلوه‌های این وضعیت به‌شمار می‌آید. تعیین حقوق مربوط به حریم شهروندی در غرب یا اعطای باج و خراج به سلاطین شرقی برای حفظ آرامش هم در این راستا معنا می‌یابد.

در دوره معاصر، بروز دو جنگ جهانی نشان از اوج خشونت داشت. به علاوه کشتار مخالفان انقلاب‌های ملی یا تبلور جنگ‌های قومی یا هژمونی ایدئولوژیک توجیه سلطه، از دیگر جلوه‌های خشونت در عصر ما به‌شمار می‌آید. در واقع خشونت در قرن بیستم میلادی از وجه توده‌ای برخوردار شد و قابل مقایسه با پیش از آن نماند. خشونت در این دوره از انحراف تکنولوژی به سوی نظامی‌گری فراتر رفت و در اشکال پنهانی چون بدسرپرستی فرزندان از سوی والدین، تحقیر و تهدید زن توسط همسر و آزار جنسی در محل کار نمود یافت. در همین دوران نه تنها قانون باروش‌های جدید خشونت آشنا شد؛ بلکه قربانیان خشونت نیز از فاعلین آن چیزها آموختند و عالمان اجتماعی نیز به تأمل در شرایط

بروز و استمرار خشونت روی آوردند. رواج خشونت در این قرن تا آنجا بالاگرفت که برخی ملل یکی از اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی خویش را در نفی آن قرار دادند و جامعه جهانی نیز استمرار خشونت را مانع توسعه ملل یافت.

اعمال خشونت جنسی علیه زنان علیرغم همه برچسب‌های منفی فرهنگی و محدودیت پژوهش‌ها در این زمینه، یکی از بارزترین جلوه‌های خشونت در دوره جدید است. این خشونت عمومیت دارد و بسیاری از زنان آن را به انحاء مختلف تجربه می‌کنند. از جمله این خشونت‌ها می‌توان به تهدید جسمی و تحقیر جنسی، عدم تامین نفقه، تهدید به جداسازی وی از طفل، قطع ارتباط او با فامیل و سایر زنان و دوستان، تجاوز، قتل‌های ناموسی و خودکشی اشاره کرد.

عمومیت و رشد خشونت در دوره جدید حتی واکنش سازمان بهداشت جهانی را برانگیخت. این واکنش با هدف یاری‌رسانی به قربانیان خشونت و خشکاندن ریشه‌های خشونت‌ورزی صورت گرفت. بخشی از این فعالیت معطوف به رفع خشونت از زنان بود که هم توسط مردان و هم به وسیله نظام مردسالاری رخ می‌داد. از نظر این سازمان، مسئله خشونت به وضعیت سلامت اجتماعی ناظر بود و لذا سازمان مزبور اعضایش را به تحدید آن ملزم می‌نمود. نظارت بر خشونت، این سازمان را به تعریف و سنجش نرخ وقوع انواع خشونت و ریشه‌یابی آنها با تأکید بر جنسیت و نیز برنامه‌ریزی مقابله کارآمد با این وضعیت کشانید و داده‌های قابل اعتنایی برای مطالعه آن فراهم آورد.

از نظر سازمان بهداشت جهانی، خشونت عبارت از کاربرد عامدانه